

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Första kammaren.

Nr 56.

Lördagen den 15 juni, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 3 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1919 tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet; och

nr 3 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1918 tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 374, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en kraftledningslånefond ävensom i ämnet väckta motioner; och

nr 417, i anledning av väckta motioner angående ändrade villkor och bestämmelser för den av staten utövade egnahemslånerörelsen.

Anmälades och godkändes tredje särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 395, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anvisande av medel till bestridande av kostnaderna för vattendomstolarnas verksamhet m. m.

Anmälades och godkändes första särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 414, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av avlöningsförhållanden m. m. för personal vid statens hospital och asylr jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 415, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering.

ring av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare jämte i ärendet väckta motioner.

Anmälades och godkändes sammansatta banko- och jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 46, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om understöd av statsmedel åt föreningar för beredande av driftkredit åt idkare av mindre jordbruk, ävensom i ämnet väckta motioner rörande nämnda kredit samt övrig fastighetskredit.

Anmälades och bordlades:

bankoutskottets memorial nr 85, med förslag angående arvoden till de vid innevarande riksdag hos kamrarna, de ständiga och tillfälliga utskotten samt riksdagens kansli anställda tjänstemän och vaktmästare; samt

tredje särskilda utskottets memorial nr 4, angående avlöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 på aftonen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 161 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 259 för bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 22 mars 1918 angivna grunder, dock med iakttagande av de jämkningar, som i statsutskottets utlåtande nr 137 förordats, anvisar. *dels* — utöver av 1917 års riksdag för ändamålet beviljade medel — på tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, 12,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 4,000,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 259 för bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 22 mars 1918 angivna grunder, anvisat, *dels* utöver av 1917 års riksdag för ändamålet beviljade medel på tilläggsstat

för år 1918 ett förslagsanslag, högst, 15,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 4,000,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja -- 91;

Nej -- 37.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 864, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 69 ja och 113 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 160 ja och 150 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 162 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren, vill, att herrar Johanssons och Borgs ovanberörda motion icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, på det sätt bifallit ifrågavarande motion, att riksdagen för uppförande eller anskaffande av bostäder åt den vid statens vattenfallsverk anställda personalen, i huvusaklig överensstämmelse med i vattenfallsstyrelsens den 11 april 1918 dagtecknade yttrande angivna grunder, anvisat *dels* å tilläggsstat för år 1918 ett reservationsanslag av 350,000 kronor, *dels ock* å riksstaten för år 1919 ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 103;

Nej — 26.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 865, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 68 ja och 111 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 171 ja och 137 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 64, punkten 1, föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla var utskottet hemställt eller att riksdagen må medgiva, att löjtnanten vid Västgöta regemente friherre H. G. Pfeiffs änka friherrinnan Emmy Pfeiff, född Nymansson, och makarnas två minderåriga barn Per Georg och Arvid Georg må, utöver dem författningsenligt tillkommande pension och pupilltillägg från arméns nya änke- och pupillkassa, från och med den 1 oktober 1917 komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd med ettusenettihundra kronor årligen samt vartdera av barnen intill uppnådd ålder av 21 år med tvåhundrajugufem kronor årligen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren bifallit vad utskottet hemställt med den ändring, som föreslagits i den vid punkten avgivna reservationen, eller att tilläggs pensionen till friherre Pfeiffs efterlämnade barn må utgå till och med det år, varunder vartdera av dessa fyller 18 år.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 48.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 866, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 41 ja och 141 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 117 ja och 189 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 64, punkten 2, föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad utskottet hemställt eller att riksdagen må medgiva, att löjtnanten vid Skånska dragonregementet friherre H. G. von Blixen-Fineckes änka friherrinnan Hilla Brita von Blixen-Finecke, född Trolle, och makarnas minderåriga son Hans Nils Gustaf Fredrik Bror, må, utöver dem författningsenligt tillkommande pension och pupilltillägg från arméns nya

änke- och pupillkassa, från och med den 1 oktober 1917 komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd med ettusenettihundra kronor årligen samt sonen intill uppnådd ålder av 21 år med tvåhundraatjugufem kronor årligen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren bifallit vad utskottet hemställt med den ändring, som föreslagits i den vid punkten avgivna reservationen, eller att tilläggspensionen till friherren von Blixen-Fineckes minderårige son må utgå till och med det år, varunder han fyller 18 år.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 52.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 867, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 30 ja och 151 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 103 ja och 203 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 48, punkten 2, föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med första kammaren, vill, att punkt 3:o i de vid förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen skall behållas vid dess nuvarande lydelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat, att punkt 3:o i de vid förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen skall hava följande ändrade lydelse:

3:o) Övriga inkomster av arbete.

Härunder upptagas:

— — — — — jordbruk eller skogsbruk.

Har näringsidkare till någon, som är ekonomiskt intresserad i hans näringsföretag eller kan öva inflytande på företagets ledning, försålt varor till lägre pris eller av honom köpt varor till högre pris än de i allmänhet gällande eller vidtagit andra liknande åtgärder, och har i följd härav inkomsten av företaget blivit lägre, än den eljest skolat bliva, skall inkomsten av företaget beräknas till det belopp, vartill den kan antagas hava uppgått, därest sådana åtgärder icke vidtagits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 40.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 868, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 51 ja och 131 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 140 ja och 171 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 48, punkten 3, förslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med första kammaren, vill, att 3 § i de vid förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen skall bibehållas vid dess nuvarande lydelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att 3 § i de vid förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen skall hava följande ändrade lydelse:

3 §.

Med avseende å — — — — — som taxeringsmännen finna skälig.

Har näringsidkare till någon, som är ekonomiskt intresserad i hans näringsföretag eller kan öva inflytande på företagets ledning, försålt varor till lägre pris eller av honom köpt varor till högre pris än de i allmänhet gällande eller vidtagit andra liknande åtgärder, och

har i följd härav inkomsten av företaget blivit lägre, än den eljest skolat bliva, skall inkomsten av företaget beräknas till det belopp, vartill den kan antagas hava uppgått, därest sådana åtgärder icke vidtagits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 42.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 869, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 53 ja och 130 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 137 ja och 172 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av jordbruksutskottet i dess memorial nr 132, punkten 1, föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med första kammaren, vill, att riksdagen avslår, vad utskottet hemställt under punkt 1, sista stycket, i sitt utlåtande nr 89, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nei:

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att för beredande i enlighet med av utskottet i dess utlåtande nr 89 angivna grunder av tilläggsanslag till vissa företag, till vilka bidrag beviljats från norrländska avdiktansanslaget, å tilläggsstat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högt, 1,500,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 81;

Nej — 47.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 870, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 83 ja och 104 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 164 ja och 151 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av jordbruksutskottet i dess memorial nr 132, punkten 2, föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen avslår vad utskottet hemställt under punkt 2, mom. 2 av sitt utlåtande nr 89 röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att för beredande i enlighet med av utskottet i dess utlåtande nr 89 angivna grunder av tilläggsanslag till vissa företag, till vilka bidrag beviljats från allmänna avdikningsanslaget å tilläggsstat för år 1918, anvisat ett förslagsanslag, högst, 214,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 41.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 871, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 88 ja och 96 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 173 ja och 137 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 237, föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill att Kungl. Maj:ts proposition nr 297 icke må vinna riksdagens bifall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 297 samt med avslag av herr Lübecks i ämnet väckta motion *dels* godkänna ifrågavarande av vattenfallsstyrelsen med Ramnäs bruks aktiebolag upprättade avtal angående förvärvande för kronans räkning av samtliga aktier i Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag, med rätt för Kungl. Maj:t att i avtalet vidtaga de smärre jämkningar, som kunna finnas påkallade; *dels ock* för köpeskillingens gäldande på tilläggsstat för

år 1918 under utgifter för kapitalökning anvisa ett förslagsanslag, högst, 5,440,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 101;

Nej — 24.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 872, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 76 ja och 108 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 177 ja och 132 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 241 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att Kungl. Maj:ts framställning om beviljande av anslag för beredande av vissa tilläggsbidrag till förut anvisade understöd från anslagen till vägbyggnadsändamål m. m. icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att för beredande av tilläggsbidrag enligt i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 maj 1918 angivna grunder till vissa företag, för vilka medel anvisats från anslagen till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar, till understödjande av brobyggnader och, företräde vis mindre, hamnbyggnader samt upprensningar av åar och farleder ävensom till anläggande av enklare vägar i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, bevilja ett belopp av 5,000,000 kronor samt därav som reservationsanslag anvisa dels på extra stat för år 1919 1,500,000 kronor, dels ock å tilläggsstat för år 1918 1,500,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 49.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 873, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen där-

städes utfallit med 74 ja och 110 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 152 ja och 159 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 242, föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må medgiva, att en var ordinarie befattningshavare vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning må för år 1919 komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg å 300 kronor, för helt år räknat, med skyldighet likväl för den, som uppbär sådant tillägg, att, därest han på grund av gällande taxa å ersättning, som enligt särskilda bestämmelser skall av trafikerande utgöras för vissa av tulltjänstemän verkställda tjänsteförrättningar, uppbär extra inkomst i tjänsten, som icke är att hänföra till rese- och traktamentsersättning enligt rese-reglementet, han skall, i den mån samma inkomst överstiger, för helt år räknat, det tjänstemannen tillkommande tillfälliga lönetillägg, vara skyldig att till statsverket avstå en tredjedel av det sålunda överskjutande sportelbeloppet, dock icke i något fall högre belopp än som motsvarar nämnda lönetillägg, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren beslutat medgiva, att en var ordinarie befattningshavare vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning må för år 1919 komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg å 300 kronor, för helt år räknat, med iakttagande av, att ersättning för övertidsarbete icke skall föranleda skyldighet för tjänsteman att avstå någon del av lönetillägget.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 53.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 874, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 54 ja och 128 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 130 ja och 181 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 243 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att herrar Olssons och Möllers m. fl. ifrågavarande motioner icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat att på så sätt bifalla herrar O. Olssons och Möllers m. fl. ifrågavarande motion, att riksdagen ställer för år 1919 till Kungl. Maj:ts förfogande 100,000 kronor att användas till räntefria lån för underlättande av studiemöjligheterna för begåvade men fattiga lärjungar vid offentliga läroanstalter av skilda slag, efter det Kungl. Maj:t fastställt reglemente för dessa medels utdelande i överensstämmelse med i nämnda motion framlagda grunddrag.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 41.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 875, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 63 ja och 119 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 150 ja och 160 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 62 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 395 icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat bifalla Kungl. Maj:ts proposition med den ändring, att avdelning 4:o) i de vid inkomstskatteförordningen fogade särskilda an-

visningar till ledning vid taxering erhåller följande ändrade lydelse:

4:o) *Inkomst från bolag m. m.*

Såsom beskattningsbar utdelning från aktiebolag eller solidariskt bankbolag upptages *dels* det belopp, som under bolags bestånd delägare nästföregående år uppburit eller ägt uppbära i utdelning från bolaget, utan hänsyn till vilka bolagets tillgångar, som använts till utdelningen, *dels ock* vad som vid bolags upplösning *av fonderade vinstmedel* tillskiftas delägare näst föregående år; *dock endast i den mån sagda medel icke enligt 20 § skola medräknas* vid beräkande av taxerad inkomsts förhållande till bolags kapital. Har aktie eller banklott under nästföregående år bytt ägare, upptages sådan utdelning, varom först sägs, såsom inkomst för den, som varit ägare av den till aktien eller banklotten hörande kupongen vid den tidpunkt, då utdelningen blev tillgänglig för lyftning. Under inkomst, varom här är fråga, hänföres jämväl utdelning till kommanditlottägare i solidariskt bankbolag.

Delägare — — — — — förvärvade vinst.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 22.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag. nr 875 $\frac{1}{2}$, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 73 ja och 104 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 179 ja och 126 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 63 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att 3 och 11 §§ i förordningen om krigskonjunkturskatt skola bibehållas vid sin nuvarande lydelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att 3 och 11 §§ i krigskonjunkturskatteförordningen skola erhålla den i Kungl. Maj:ts proposition nr 448 föreslagna lydelse.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 102;

Nej — 25.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 876, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 60 ja och 116 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 162 ja och 141 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Hans excellens herr statsministern Edén, som tillkännagivit sig vilja vid detta sammanträde besvara herr Ernst Lindblads interpellation angående maximipris på eller tvångsuttagning av kött m. m., *Aug. maximipris på kött m. m.* erhöll nu ordet och anförde: Med första kammarens tillstånd har ledamoten av kammaren herr Ernst Lindblad till mig framställt följande frågor:

»1) Ämnar regeringen tillgripa maximiprissättning å kött eller tvångsuttagning för att fylla sommarbehovet av dessa varor?

2) Skulle ej tiden för att inslå på nya banor beträffande dessa krav kunna väljas bättre och uppskjutas så länge, att man kan vänta sig ett något så när tillfredsställande bedömande av årets skörderesultat?»

I anledning härav ber jag att få anföra, att i andra kammaren under gårdagen besvarats en interpellation i detta ämne, och att det svar, som av jordbruksministern i dessa frågor avgivits, innehåller en utförlig redogörelse för hans ställning även till de av herr Lindblad framställda spörsmålen. I samförstånd med interpellanten anser jag det icke vara påkallat att vid denna timme av riksdagen trötta kammaren med en fullständig uppläsning av det svar, som jordbruksministern i går gav i andra kammaren, men jag skall dock på interpellantens önskan även i denna kammare återgiva den senare delen av detta svar, som i huvudsak rör sig om det, som herr Lindblad har önskat att få besked om.

Efter en redogörelse för import och nedslaktning och det stigande konsumtionsbehovet av kött fortsätter jordbruksministern på följande sätt:

»Att prisen å kött för närvarande äro oerhört höga, är allmänt känt och kan icke bestridas. Det är även tydligt, att det vore synnerligen önskvärt att kunna på ett eller annat sätt framkalla lägre pris. Detta är emellertid förenat med särdeles stora vanskligheter.

De åtgärder, som kunna komma i fråga för att förebygga en alltför oskäligen prisstegring eller — som förhållandena nu äro — åvägabringa en prisnedsättning och samtidigt trygga en viss, om än mycket begränsad tillgång på kött, äro maximipris i förening med

Ang. maximipris på kött
m. m.
(Forts.)

tvångsuttagning av kreatur och reglering av handeln med kött. Folkhushållningskommissionen har nu inkommit med förslag, som avser omedelbart införande av maximipris och monopolisering av handeln med ty åtföljande transportförbud för andra transporter av kött än för statens räkning. Efter någon tid skulle enligt detta förslag följa bestämmelser om tvångsuttagning. Man kan med säkerhet förutse, att om enbart en maximering av prisen och monopolisering av handeln företagas, tillförseln av kött kommer att, åtminstone för någon tid, så gott som alldeles avstanna. Tillgriper man dessa nu av kommissionen till omedelbart genomförande föreslagna åtgärder, torde det därför bli ofrånkomligt att mycket snart vidtaga även den återstående åtgärden eller tvångsuttagning.

Det är utan vidare klart, att en sådan åtgärd som tvångsuttagning av djur för nedslaktning är synnerligen betänkligh, och detta icke endast på grund av det starka ingrepp i djurägarnas rörelsefrihet den innebär samt den bitterhet och olust den givetvis skapar hos dem, utan även till följd av den mycket stora svårigheten att fastställa storleken av det antal djur, som sålunda skall framskaffas. Vid avvägandet härav bör beaktas, att genom ökad nedslaktning fara uppstår för befolkningens nöjaktiga förseende med andra animaliska näringsmedel än kött. Beskäres kreatursbeståndet för mycket, återverkar nämligen detta direkt på produktionen av så viktiga livsmedel som mjölk och smör, vilka i förhållande till sitt näringsvärde äro billigare än kött. Sådan återverkan gör sig gällande icke blott för tillfället, utan för hela nästa konsumtionsår och kanske än längre framåt. Genom att nu öka slakten i alltför hög grad utsättes man även för risken att senare få ännu mycket mindre tillgång å slaktdjur och bliva ställd inför alldeles ohjälplig köttbrist.

En alltför stark minskning i kreatursstocken kan därjämte bliva till skada för jordbruksproduktionen i hela dess omfattning. Av nu anförda skäl måste uttagningen, om den kommer till stånd, hållas inom ganska snäva gränser och stå i ett riktigt förhållande till kreatursstocken. Storleken av denna är därvid av stor betydelse, men därom erhåller man exakt kännedom först genom den kreatursräkning, som nyligen är anbefalld och vars resultat väntas snart kunna föreligga. En med tvångsuttagning förenad betydande svårighet är även, att den förutsätter en organisation, på vilken synnerligen stora anspråk måste ställas.

Regeringen har nu denna fråga under allvarligt övervägande. Någon kungsväg, som leder till ett för alla parter tillfredsställande resultat, ges icke. Det må ihågkommas, att av landets hela konsumtion av animaliska livsmedel har nötkreatursköttet under normala tider utgjort endast 10 %. Köttet har alltså varit blott en ganska ringa bråkdel av vår animaliska föda. Det kan heller aldrig komma att tillräckligt ersätta den väsentliga minskningen i tillgången på mjölk, smör och fläsk, vilka anordningar som än vidtagas, såframt nämligen vi vilja hålla vårt kreatursbestånd någorlunda vid makt. Och detta torde av skäl, som jag förut framhållit, vara icke blott välbetänkt, utan även oundgängligen nödvändigt, så länge icke en

ännu hårdare nöd tvingar oss att för stundens livsuppehälle riskera möjligheten att om än med yttersta sparsamhet draga oss fram även framdeles.

Ang. *maximi-*
pris på kött
m. m.
(Forts.)

Jag vill emellertid icke dölja, att jag finner ganska ringa utsikter förefinnas, för att vi skola kunna undgå att tillgripa ett tvångsförfarande i en eller annan form. Man får hoppas, att de av mig nyss antydda svårigheter, som äro förbundna med en sådan åtgärd, må efter noggranna utredningar kunna genom lämpliga bestämmelser och väl anordnad organisation i möjligaste mån neutraliseras.

Att nu omedelbart skrida till tvångsuttagning av kreatur synes mig icke böra ifrågakomma. Den nuvarande tidpunkten för ett dylikt tvångsingripande är nämligen synnerligen ogynnsam. Och en sådan åtgärd just nu skulle vara ur folknäringssynpunkt oförsvär- lig. Genom årets foderbrist äro djuren i regel starkt avmagrade och i sådant skick, att det är förlustbringande icke endast för djur- ägaren, utan för hela folkhushållet att nu nedslakta dem. Av denna anledning håller jag före, att ifall tvångsuttagningsförfarandet icke kan undgås, dess anlitande i varje fall bör anstå ännu någon tid. Huru långt detta anstånd kan bliva är omöjligt att för närvarande bestämt uttala sig om, enär detta måste i icke ringa mån bli be- roende av hur köttmarknaden under närmaste tiden utvecklar sig, och detta blir i sin ordning beroende av väderleken och utsikterna för den blivande skörden. Under tiden bör en mera ingående ut- redning verkställas än den, som nu medhunnits, beträffande sättet för genomförande av ett tvångsförfarande. Jag understryker, att nian i detta arbete måste sträva efter att finna så starka garantier som möjligt, mot godtycke och att överhuvud göra det starka ingrepp i lantmannens näring, varom här är fråga, så litet betungande som möjligt utan att syftet förfelas.

Vidkommande frågan om att omedelbart och oberoende av be- stämmelser om någon form av leveransplikt tillgripa de av folkhus- hållningskommissionen föreslagna åtgärderna för reglering av priset och handeln med kött, så anser jag värdet av en sådan åtgärd även från konsumentsynpunkt synnerligen tvivelaktigt. Såsom redan för- ut framhållits, skulle den säkra följden bliva, att köttet så gott som försvunne ur marknaden liksom redan skett med en del andra varor. Detta synes mig icke skola göra det nuvarande till- ståndet bättre, utan snarare värre.

Å andra sidan kan den uppfattningen icke utan skäl göras gäl- lande, att ju längre de nuvarande oskäligen prisen — och ytterligare stegring är ju tänkbar — få utan statsingripande gälla, desto svå- rare blir det att återföra dem till en skälig nivå. Härvid vill jag emellertid såsom min mening hava sagt, att de priser, som eventuellt komma att tvångsvis åsättas, oavsett tidpunkten för deras införande, måste komma att icke oväsentligt understiga dem, som under sista tiden varit gällande. Det kan nämligen icke förbises, att ett visst jämviktsläge måste upprätthållas icke blott emellan de olika ani- maliska livsmedlen, utan också emellan dessa å ena sidan och de vegetabiliska såsom spannmål och potatis m. fl. å andra sidan, därest

Ang. maximipris på kött
m. m.
(Forts.)

icke en för hela folknärningen skadlig förskjutning inom livsmedelsproduktionen skall äga rum. Vid övervägande av alla dessa synpunkter och med fäst avseende även vid det ovissa läge, vari vi för närvarande befinna oss i fråga om utsikterna för den blivande skörden, har jag kommit till den uppfattningen, att även med beslut i denna fråga bör någon tid anstå. Jag bör emellertid meddela, att Kungl. Maj:t uppdragit åt folkhushållningskommissionen att snarast möjligt ej mindre utarbета bestämmelser angående leveransplikt, eventuellt tvångsuttagning av kreatur, avsedda till slakt, än även verkställa utredning beträffande möjligheten att i vissa avseenden inskränka förbrukningen av kött ävensom förebygga viss lagring av detsamma.»

Så långt jordbruksministerns anförande i andra kammaren i går. Jag har, herr talman, endast att hänvisa till detta anförande.

Herr Lindblad, Ernst: Herr talman! Jag ber att till herr statsministern få uttala mitt tack för regeringens välvilliga svar på mitt spörsmål.

Orsaken till att jag framställde interpellation i denna kammare var dels att jag icke visste, att en sådan fråga var väckt i andra kammaren, men därjämte den omständigheten, att folkhushållningskommissionen kallat en del representanter från landets olika delar att med folkhushållningskommissionen överlägga om en ransoneringsplan för nästkommande år beträffande spannmål och potatis, till vilken överläggning jämväl jordbruksutskottets ledamöter voro kallade. Jag var icke närvarande den andra dagen, men jag tror icke, att därunder förekom något som helst spörsmål angående ransonering av kött. Jag förmodar, att någon sådan fråga icke där varit före. Då nu folkhushållningskommissionens framställning till regeringen omedelbart efter detta möte blev känd genom tidningarna, ansåg jag, att det var nödvändigt, att innan frågan skulle komma till behandling inom regeringen, riksdagen, som var samlad, skulle få tillfälle att uttala sig om de planer som förekommit. Detta är orsaken, varför jag väckt frågan på tal här i kammaren.

Det första syftemålet var att påvisa, att man borde se tiden an och icke nu bestämma sig för kötttransonering samt tvångsuttagning av och maximiprissättning å kreatur, utan att rätta tidpunkten vore att vänta till augusti månad, då skörderesultatet sannolikt kunde överblickas. Nu är det ju fullkomligt omöjligt att säga någonting om vad vi ha att vänta. Därjämte ansåg jag, att det vore tillbörligt och i sin ordning, om från riksdagens sida ett uttalande angående denna prissättning på något sätt kunde ges. Det förhåller sig nämligen så, som vi höra att statsministerns svar också framhåller, att man genom en för låg prissättning på kött kan vänta samma resultat, som blivit fallet på grund av den låga prissättningen på fläsk. Fläsket har försvunnit ur den öppna marknaden. Om det försäljes på några hemliga vägar till vida högre pris, känner jag icke, men jag har åtminstone anledning att förmoda, att det är det enda sätt, på vilket allmänheten nu kan få fläsk. Och skulle man sätta så låga maximi-

priser på kött, som föreslagits av folkhushållningskommissionen, är jag övertygad om att man kommer att röna samma resultat, att även köttet försvinner. Då blir man sålunda uteslutande hänvisad till tvångsuttagning, och då är det väl ändå icke de av folkhushållningskommissionen antydda priserna, som skola bli bestämmande, ty detta kan enligt mitt förmenande icke vara rätt mot den lantbrukande befolkningen. Vi skola tänka på att icke alla lantbrukare höra till godsägarklassen, än mindre till den förmögnare godsägarklassen, utan att flertalet av våra jordbrukare äro i tämligen små omständigheter, att våra bönder och arrendatorer ingalunda äro så situationerade, att de kunna tåla en sådan belastning.

Genom den framställning, som ännu utförligare gavs i andra kammaren och som jag var i tillfälle att höra, framgick alldeles obetydligt vad det är som vållar köttbristen i år. Det är icke, att tillförseln är så obetydlig, utan det är, att konsumtionen stigit så mycket. Det framgick av den redogörelse, som jordbruksministern gav, att konsumtionen nära nog ökats till det dubbla mot i fjol. Och det är precis samma erfarenhet, som man på landet gör beträffande matpotatis. Trots att vi i fjol hade en i alla avseenden, både kvalitativt och kvantitativt, utomordentligt god potatisskörd, blev man nu på värsidan överraskad av att det icke fanns att få potatis. Varför? Jo, därför att konsumtionen varit så betydligt mycket större än vanligt, och när nu konsumtionen av kött även stegrats, är det icke tänkbart, att landets förråd av livsförnödenheter och kreatur skola räcka till. Det är att märka, att vi i närvarande stund icke nöjt oss med räntan eller avkastningen av det kapital, som ligger i kreatursstocken, utan att man tär på själva kapitalet, och detta är betänkligt. Skall man inlåta sig på att expropriera av bonden och arrendatorn hans kreaturskapital, då hava dessa enligt min uppfattning rättighet att fordra, såsom vid all annan expropriation, full betalning och även efter vad som hittills gällt, något därutöver. Skall och måste expropriation en gång ske på grund av årets skördeförhållanden, som i höst bättre låta sig bedömas än nu, då är det tillbörligt, att *staten träder emellan*, och att icke de enskilda jordbrukarna skola kläda skott med sin hantering och sin förmögenhet för att tillgodose, att städers och industri-centras behov av kött blir tillgodosett.

Jag vill tillråda, att man ser denna sak lugnt i ansiktet, verkligen noga överväger densamma, såsom jag också finner att jordbruksministern gjort, och ställer sig betänksam mot att genast inskrida, innan man kan överblicka de skördar, som vi ha att vänta. Ty nu är det så, som också betonats i regeringens utredning, att kreaturen efter vintern äro magra, så att om de slaktas, de icke ge den behållning, som man kunde vänta. Det finnes på landet ett gammalt uttryck, som är tillförlitligt, och det lyder: det är bättre att mjölka kon än att slakta den. Jag tror, att man bör tillämpa detta även här. Men skulle vi nödgas tillgripa den andra metoden, därför att vår folkhushållning icke går ihop på andra vägar, då må man överväga, vem som skall betala, men icke bör den enskilde här draga det kortaste strået. Nej, särskilt under sommartiden finns det tillfälle att leva

Aug. maximipris på kött
m. m.
(Forts.)

på andra både vegetabiliska och animaliska födoämnen, jag menar särskilt fisk. När man ser, att det i Stockholm utbjudes en så förträfflig fisk som makrill för 1 krona 10 öre per kilogram, tror jag, att man kan rekommendera både lands- och stadsbefolkningen att förse sig av den varan och minska på köttdieten, ty det går för sig. Det är vad vår landsbefolkning fått lära sig och praktiserat i alla tider. Vår arbetande befolkning på landet lever i huvudsak på vegetabilisk föda, och jag tror icke, att den lider någon nöd. Detta skall jag emellertid nu icke inlåta mig vidare på.

Jag är tacksam för det tillfälle man nu fått att från representationens sida verkligen framhålla, att det icke kan vara rätt, att de enskilda jordbrukarna skola tillgodose statens behov av animalisk föda till underpris, och ber att få rekommendera, att saken noggrant överväges inom regeringen, innan något åtgöres.

Greve Lagerbjelke: Herr greve och talman! Jag tillåter mig konstatera, att hans excellens statsministern nyss här framhållit, att, i och med införande av maximipris, även fläsket försvunnit ur marknaden. Anledningen till detta är uppenbarligen, förutom minskad produktion, att den enskilde förbrukaren till följd av de låga maximiprisen, själv använt mera fläsk, än han eljest skulle gjort. När maximipriset å fläsk varit 2 kr. 50 öre per kg. och köttet i allmänna marknaden betalats med tre å fyra gånger detta pris, har en sådan följd ej kunnat undvikas. Då även, utan tvivel, ganska mycket fläsk försålt smyghandelsvägen, har det gått så långt, att av den reducerade kvantitet fläsk, som numera produceras och anmäles, endast 12 procent fördelas genom den allmänna ransoneringen och de 88 procenten gå andra vägar.

Nu lär det inom F. H. K:n vara ifrågasatt att få bättre förhållanden i detta avseende genom föreskrift att ingen nedslaktning må ske utan särskilt tillstånd; och lär det vara avsett, att producenten skulle få behålla per vecka och familjemedlem, räknat för ett halvt år framåt, en viss kvantitet — jag har hört sägas $\frac{1}{4}$ kilogram, varemot återstoden skulle levereras till det allmänna. Ja, producenten skulle visserligen härigenom bekomma mycket mera, än den endast konsumerande allmänheten kommer i besittning av; men det synes mig dock vara i och för sig alldeles för litet. Fläskproduktionen har nu i stort sett upphört att vara en fläskproduktion till avsalu och övergått till en hemproduktion. Skulle då producentens egen förbrukning inskränkas till den grad, som ifrågasatts komme antingen förordningen att icke efterlevas eller också produktionen att än mera upphöra. Följderna skulle särskilt bliva svåra för en stor mängd mindre bemedlade personer, småbrukare, torpare och statare. En sådan familj på fyra personer skulle få avstå mer än hälften av en ordinär slaktgris och det till ett pris, som icke på något sätt täcker produktionskostnaden. Detta skulle knappast någon av dessa personer finna sig i. Han skulle icke anmäla slakten eller ock upphöra med att hålla gris; i vilket senare fall han dock knappast kunde hålla sin ekonomi uppe. Med ett ord, det sy-

nes mig vara bäst att f. n. inskränka sig till att höja maximipriset på fläsk. Skulle slaktningslicens införas, borde nog den kvantitet, som den enskilde förbrukaren får för egen del använda, avsevärt höjas mot vad som för mig uppgivits vara ifrågasatt. Tillika måste en förordning i nämnda syfte tillämpas med stor varsamhet.

lag. maximipris på kött m. m.
(Forts.)

Herr Nilsson, Johan: Jag vill icke bestrida, att det kan bliva nödvändigt att tillgripa de åtgärder, som äro påtänkta, nämligen maximipris på kött och tvångsuttagning av nötboskap. Men jag förutsätter, att man bör undvika detta, såvida det finns någon möjlighet, i varje fall dröja därmed så länge som möjligt. Om det emellertid blir nödvändigt att göra det, må man hoppas, att man noga avväger de prissättningar, som komma att verkställas, så att det icke blir samma förhållande som med prisen på fläsk och smör, vilka, om de skulle fortsätta med den nuvarande nivån, naturligtvis komma att resultera i, att dessa varor minskades undan för undan och slutligen komme att försvinna. Det är icke blott naturligtvis ur konsumentsynpunkt ledsamt, om man icke kan få något kött, utan även från lantmannasynpunkt har det sina betänkligheter icke blott för själva produktionen, utan även för de företag, som lantmännen startat för distribuering av sina varor — sålunda äro både andelsslakterier och andelsmejerier synnerligen strängt hotade till sin existens. Följden av dessa låga pris är, att smyghandeln tar större och större fart. Den enskilde jordbrukaren har försökt att om möjligt producera något, och det kan han avyttra till betydligt högre pris, än han får, om han lämnar det till den allmänna regleringen.

Vidare är det en särskild sak, som jag skulle vilja understryka här, om tvångsuttagning skulle komma till stånd, nämligen att det bör synnerligen noga övervakas, att den kommer att ske så rättvist som möjligt, både med hänsyn till de olika jordbrukarna och med hänsyn till de olika landsdelarna, så att det om möjligt skipas största möjliga rättvisa. Jag tror det blir nödvändigt, att man åtminstone i detta fall hör jordbrukarnas mening. Man kan kanske icke säga, att de äro opartiska, när det gäller prissättningen, men om tvångsuttagning blir beslutad, kunna de tämligen opartiskt bedöma, huru denna skall verkställas. När man ser på den sammansättning, som folkhushållningskommissionen hade då den beslöt detta förslag till Kungl. Maj:t, är det icke utan, att man har anledning att bliva betänksam. I beslutet deltog icke mindre än 18 ledamöter av kommissionen, bladt dessa fyra riksdagsmän, av vilka tre äro socialdemokrater och en högerman. Jag kan icke upptäcka, att någon enda av dessa 18 ledamöter idkar jordbruk, med undantag av en socialdemokratisk småbrukare från Skåne. Jag tror, att om extraordinära åtgärder icke kunna undvikas, det är dock nödvändigt, att yttrande kommer in från en något annorlunda sammansatt kommission än den jag nu nämnt.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial nr 55, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets memorial nr 48 i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående vissa delar av utskottets betänkande nr 45 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa ändringar i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering m. m.

Sammanjämkningsförslag rörande lagförslag i fråga om rätt till inlösen av arrenderat område.

Föredrogs ånyo lagutskottets memorial nr 85, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut m. m. i fråga om lagutskottets utlåtande nr 75 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m., dels ock fyra i anledning därav väckta motioner.

I utlåtande nr 75 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, lag om ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom och lag om ändrad lydelse av 24 och 36 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, dels ock fyra i anledning därav väckta motioner, hemställde lagutskottet, att riksdagen måtte antaga nämnda lagförslag med den lydelse, utskottets berörda utlåtande innehöller.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hade beträffande förstnämnda lagförslag båda kamrarna godkänt 6, 8 och 10--17 §§ samt slutbestämmelserna, varemot kamrarna i fråga om övriga delar av lagförslaget stannat i olika beslut.

Vidkommande de två övriga i propositionen innehållna förslagen till lag om ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom och lag om ändrad lydelse av 24 och 36 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom hade båda kamrarna återförvisat nämnda lagförslag till utskottet, på det att utskottet måtte i desamma vidtaga de ändringar, som kunde föranledas därav, att innevarande riksdag i samband med antagandet av vattenlag godkänt ändrad lydelse av berörda paragrafer i nämnda förordningar.

Med anledning av vad sålunda beträffande förstnämnda lagförslag förekommit hade utskottet till behandling förehått frågan om sammanjämkning av den skiljaktighet, som förefanns mellan kamrarnas beslut; och hade utskottet i nu föredragna memorial hemställt, att kamrarna, med frånträdande i de uti memorialet angivna fall av förut fattade beslut, måtte antaga förslag till lagar uti ifrågasvarande ämnen, så lydande som memorialet visade.

Reservation hade anförts av herr *Rogberg*, greve *Spens* samt herrar *Fant*, *Holmdahl* och *Scensson* Betingetorp.

Greve *Spens*: Herr greve och talman, mina herrar! Emot

detta sammanjämningsförslag hava fem ledamöter i utskottet och däribland jag anført reservation. Vi anse, att sammanjämningsförslaget bör avslås, och jag skall i största korthet be att få angiva mina skäl därför.

Såsom jag nämnde vid ärendets behandling i onsdags, anser jag, att två principiella skäl tala emot hela denna lösningsrätt, nämligen dels att lösningsrätten, som har karaktären av expropriation, skall äga rum till förmån för ett enskilt intresse, under det att hittills fördrats, att ett allmänt intresse skall ligga till grund för en sådan lösningsrätt, och dels att lösningsrätten skall hava retroaktiv verkan och bryta i laga form ingångna avtal. Jag ansåg mig dock såväl i utskottet som i onsdags kunna gå med på herr Rogbergs m. fl. reservation, som av kammarén antogs, endast av det skälet, att de upplåtelse på 49 år, som reservationen avser, intaga en alldeles särskild undantagsställning ibland nyttjanderätterna, enär lagstiftningen före 1881 lade hinder i vägen för köp av dylika lägenheter; och jag är viss om, att en hel del av kammaréns ledamöter av samma anledning röstade för herr Rogbergs m. fl. reservation och att de därvid ansågo sig ej kunna medgiva en mera vidgad lösningsrätt.

Herr Rogbergs reservation sammanfaller i stort sett med torpkommissionens förslag. Nu hava däremot i sammanjämningsförslaget intagits bestämmelser om att lösningsrätten skall få användas av brukare och hans rättsinnehavare, om blott lägenheten varit upplåten till brukande i mer än 20 år, och att de, som fått lägenheter åt sig upplåtna på livstid och deras arvingar alltid skola hava dylik lösningsrätt.

Följden av bifall till sammanjämningsförslaget skulle bli, att en jordägare, som haft en lägenhet utarrenderad på mer än 20 år, skulle kunna bli tvungen att avstå äganderätten till lägenheten icke blott åt arrendatorn utan även åt dennes rättsinnehavare, ehuru denne kanske är sådan, att jordägaren får mycket obehag av ett grannskap med honom. Sammanjämningsförslaget ger visserligen jordägaren rätt att behålla marken, om han löser de å lägenheten uppförda, nyttjanderättshavaren tillhöriga byggnader och betalar ersättning för de förbättringar, som efter upplåtelsen gjorts på området, men detta allt blir ofta för jordägaren en så dryg kostnad, att han nödgas uppgiva detta och avstå äganderätten till lägenheten. Så långt som att fordra att jordägaren skall gälda ersättning för förbättringar å lägenheten hava varken torpkommissionen eller egna hemssakkunniga ansett sig kunna gå utan endast två reservanter bland de egna hemssakkunniga, och på dessa reservanters mening har nu den kungl. propositionen och utskottsmajoriteten gått.

Beträffande lägenheter, som upplåtits på livstid, har torpkommissionen avstyrkt, att innehavarna av sådana skola hava lösningsrätt. Dylik nyttjanderätt på livstid upplåtes nämligen ofta åt fördelstagare eller gamla trotjänare samt åt backstugesittare. Om nu dessa dö kort efter det de fått lägenheten på livstid åt sig upplåten, skulle deras barn hava rätt att lösa marken med äganderätt, ehuru de ej alls stått i något sådant pietetsförhållande till jordägaren, som

Sammanjämningsförslag rörande lagförslag i fråga om rätt till lösöfen av arrenderat område.

(Forts.)

Sammanjämkningsförslag rörande lagförslag i fråga om rätt till inlösen av arrenderat område.

(Forts.)

fadern ofta gjort, och barnen kanske äro sådana, att jordägaren skulle få obehag av att ha dem boende nära intill sig. Om jag icke minner mig, nämner torpkommissionen såsom exempel det fallet, att det kan hända att när en person som haft lägenhet upplåten på livstid dör, komma barn till honom från Amerika hem till hans begravning och göra då anspråk på att få tillösa sig äganderätten till lägenheten, kanske redan ett par år efter det lägenheten blivit upplåten. Detta kan enligt min mening icke vara rätt.

Jag vill nu icke ingå mera i saklig debatt, ty denna fråga debatterades ju så grundligt i onsdags. Jag vill endast tillägga det, att om kammaren nu skulle antaga detta sammanjämkningsförslag, är jag viss på, att detta skulle väcka stor förstämning inom en stor del av den jordbrukande befolkningen i vårt land, och jag tror, att man icke bör öka den misstämning, som redan är rådande hos den samma på grund av de nuvarande svåra tiderna. Jag har också gjort mig förvissad om att andra kammarens lantmän och även hela lantman- och borgarepartiet där stå eniga för avslag i denna fråga.

På grund av vad jag nu anfört, herr talman, anser jag mig böra yrka avslag å sammanjämkningsförslaget.

Herr Dahl: Herr talman! Det är ju beklagligt, att detta ärende i den ordning, som nu har blivit nödvändig, kommer på kammarens bord. Därigenom har det nästan omöjliggjorts att i det förändrade läget skänka detsamma den ingående granskning, som hade varit önskvärd. Jag måste därför inskränka mig till att i största korthet framhålla ett par synpunkter.

Den föregående ärade talaren fäste sig vid de två skiljaktigheter mellan herr Rogbergs m. fl. reservation och sammanjämkningsförslaget, som enligt hans förmenande skulle innebära en försämring från hans synpunkt. Han erinrade således, dels hurusom sammanjämkningsförslaget icke begränsar lösningsrätten till lägenheter, som innehafts i 49 år, utan nöjer sig med att förutsätta en besittningstid över 20 år, dels ock att även lösningsplikt för jordägaren i avseende å förbättringar, som arrendatorn nedlagt på jorden, här stadgats. Beträffande den här upptagna tidsbegränsningen är det naturligtvis riktigt, att en avsevärt större räckvidd givits åt denna lösningsrätt genom sammanjämkningsförslagens avfattning. Men jag tror dock, att i flertalet fall, där ett klart avtal föreligger, detta nog ingåtts på väsentligt längre tid än en tjuguårsperiod. För övrigt kan jag icke neka till att om verkligen ett avtal slutits med den innebörd, att en så lång period stadgats för innehavet, det förefaller mig, som om man väl skulle kunna försvara den ståndpunkten, att redan därigenom tillkommit ett sådant rättsförhållande, att man icke behöver hysa så stora betänkligheter mot att låta detsamma övergå till större trygghet. Det är ju egentligen här icke fråga om någon artskillnad, utan endast en gradskillnad. När man som greve Spens och herr Rogberg redan accepterat lösningsrätten i princip för fyrtio- nioåriga kontrakt, kan jag icke förstå annat, än att det blir snarast

en omdömesfråga, var man skall draga gränsen. Jag kan ju medge, att det kunde satts i fråga, om man icke borde stanna vid 30 år i stället för 20 år, men när det nu gällde att sammanjämka mellan ett så beskaffat förslag som det andra kammaren antagit, nämligen socialdemokraternas, och första kammarens ståndpunkt, kunde man naturligtvis icke på alla punkter få ett bifall till den mening, som man ville ha fram. Och jag vill säga herrarna, att om man ser denna fråga rent sammanjämnings tekniskt, ligger verkligen sammanjämningsförslaget betydligt till höger om de linjer man eljest skulle hava dragit, om man följt vanliga sammanjämningsgrunder. Det skall nämligen ihågkommas, att sammanjämnningen rent tekniskt gick icke mellan Kungl. Maj:ts förslag och herr Rogbergs reservation utan mellan andrakammarbeslutet och herr Rogbergs reservation. Men i realiteten har den verkligen kommit — om jag får säga min mening rent ut — att ligga snarare mellan Kungl. Maj:ts förslag och herr Rogbergs reservation. Man bortsåg väsentligen från andrakammarbeslutet — åtminstone påyrkade jag det, och i realiteten anser jag, att denna min mening vunnit bifall — därför att andrakammarbeslutet ansågs vara tillkommet uteslutande i taktiskt syfte för att underlätta sammanjämnningen. Man kunde därför anse sig berättigad att jämka undan detsamma.

Man skall således beakta vad som i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag givits i detta sammanjämningsförslag. Kungl. Maj:ts proposition innehöll, som herrarna erinra sig, endast för visst fall absolut företrädesrätt för jordägaren att lösa. Här är över hela linjen stadgad företrädesrätt för jordägaren att lösa. Det är således ur principiell synpunkt en högst väsentlig förändring. Vidare har 18 § borteliminerats. Därmed har fastslagits, att det skall vara ett verkligt klart avtal mellan parterna, som skall möjliggöra förfarandets inträdande.

Beträffande anordningen av lösningsrätten för jordägare ber jag vidare att få framhålla, att sammanjämningsförslaget i själva verket innehåller en betydlig jämkning åt höger även i förhållande till herr Rogbergs förslag och första kammarens häromdagen fattade beslut. Ty för det fall att jordägaren skulle hava lösningsrätt, stadgades där lösningsplikt i avseende på byggnaderna utan någon begränsning, men här har upptagits den begränsningen, att hans lösningsplikt skall inträda endast i den mån, som byggnaderna verkligen falla inom det med upplåtelsen avsedda ändamålet. Var och en torde nog vid överblickande finna, att man därigenom i själva verket högst väsentligt modifierat jordägarens lösningsplikt för det fall, att han vill lösa. Man har begränsat den så, att han icke kan tvingas till en alltför betungande lösningsplikt för det fall, att nyttjanderättsbavaren med avseende å byggnaders uppförande gått utöver upplåtelsens avsikt. Samma begränsning har också stadgats beträffande jordägarens lösningsplikt i fråga om anläggningar.

Med dessa erinringar tror jag, att jag givit skäl för det omdöme, som jag anser vara befogat, att detta sammanjämningsförslag ur sammanjämnings teknisk synpunkt tagit all den hänsyn till första

Sammanjämningsförslag rörande lagförslag i fråga om rätt till lösöfen av arrenderat område.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag rörande lagförslag i fråga om rätt till inlösen av arrenderat område.

(Porto.)

kammarens mening, som man skäligen kunnat ifrågasätta. Har man då den uppfattning, som jag menar, att man är berättigad att hysa, särskilt mot bakgrunden av den diskussion, som fördes i andra kammaren, att den majoritet, som här i kammaren antog herr Rogbergs förslag, verkligen vill ett positivt beslut i frågan, då kommer jag till den slutsatsen, att denna majoritet svårligen kan begära något förslag, som ligger närmare dess härom dagen uttryckta mening än det, som här bjödes. Med den ståndpunkt jag i själva sakfrågan intager har jag icke någon som helst betänklighet mot att biträda detta förslag. Men jag vill antyda denna rent praktiska synpunkt även för dem, som möjligtvis stå tveksamma i sakfrågan och som därför kanske för tillfället bedöma denna fråga mera ur parlamentarisk synpunkt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till sammanjämkningsförslaget.

Herr Frygger: Herr greve och talman, mina herrar! Min ställning i denna fråga är ganska egendomlig. Jag har röstat emot det skrivelseförslag, som har givit anledning till Kungl. Maj:ts proposition. Jag röstade också för avslag, när kammaren för några dagar sedan antog herr Rogbergs reservation, och jag gjorde detta av principiella skäl. Emellertid, när kammaren tog herr Rogbergs reservation, påpekades det här under debatten alldeles tydligt, att den naturliga vägen för att komma till ett positivt resultat därefter skulle bli att såsom sammanjämkningsförslag acceptera herr Dahls reservation. Var och en, som röstade för herr Rogbergs reservation, måste sålunda hava haft klart för sig, att resultatet av ett bifall till denna i för första kammaren gynnsammaste fall skulle bli, att kammaren komme att få bifalla herr Dahls reservation. Nu har sammanjämkningsförslaget uppställts i överensstämmelse med denna reservation, och då man frågade mig, huruvida jag ansåg, att en dylik sammanjämkning var skäligen och billig mot den uppfattning, som hade gjort sig gällande i första kammaren, kunde jag för min del icke svara något annat än ja. Jag gick till och med så långt, att jag förklarade, att trots det jag personligen har principiella betänkligheter mot denna lagstiftning, jag vore beredd att rösta för detta sammanjämkningsförslag, sedan kammaren genom sin skrivelse och genom sitt förra beslut tydligt visat, att kammaren tagit avstånd från den principiella ståndpunkt, som är min.

Så har det gått till, och vad jag har sagt, det står jag vid. Jag röstar för sammanjämkningsförslaget såsom en enligt min uppfattning naturlig konsekvens av vad kammaren förut gjort i detta ärende.

Herr Rogberg: Herr talman! Sedan reservationer annåtts inom lagutskottet vid denna frågas ursprungliga behandling, under rättades de socialdemokratiska reservanterna därom, att om andra kammaren skulle godtaga deras reservation, men första kammaren

den reservation, som afgivits av mig m. fl. det icke vore någon säkerhet, att första kammaren därefter skulle godtaga den sammanjämkning, som måste bliva en följd av de olika beslut, som kamrarna sålunda komme att fatta. Jag vill erinra därom, att de vanliga sammanjämningsreglerna i ett fall sådant som detta knappast kunna anses tillämpliga. Man har ju här att sammanjämka ett lagförslag, rörande skyldighet för vissa samfundsmedlemmar att uteslutande betala förmåner, som samfundet vill bereda andra. Man vill sammanjämka detta precis, som om det vore en sammanjämkning om en summa revisibilis eller något dylikt. Men detta förefaller mig vara i och för sig betänkligt, och ännu mera betänklig blir sammanjämkningen om man håller i minnet, att detta lagförslag icke angår framtiden, icke anknyter till rättsförhållanden, som skola komma att uppstå, utan ansluter sig till bestående rättsförhållanden och gör rubbningar i dem på ett område, som berör äganderätten. I vidare omfattning än det av kammaren antagna ålägger sammanjämningsförslaget den enskilde att avstå jord, som han aldrig tänkt avstå, och att underkasta sig försvärad brukning och andra obehag mot en ersättning, som i de flesta fall kommer att bli mindre än den, som kunde anses skälig. Detta sistnämnda är betänkligt. Man får icke på detta område anordna en lag av retroaktiv karaktär så, att man sammanjämkar matematiskt, utan man måste se på livets verkliga förhållanden. Kammaren har erbjudit nyttjanderättshavarna en lag, som skulle gagna flertalet av dem. Därmed må vara nog, och jag har den uppfattningen, att flertalet av hemmansägareklassens representanter i medkammaren icke vilja sammanjämningsvis göra just några medgivanden utöver vad kammaren här beslöt i onsdags. Vid sådant förhållande, och ehuru jag tillstår, att sammanjämningsförslaget tekniskt taget icke kan anses egentligen hava gått denna kammare svårt emot, har jag icke kunnat biträda sammanjämningsförslaget och finner icke kammaren bunden vid detsamma utan tillåter mig instämma i greve Spens' yttrande.

Sammanjämningsförslag rörande lag förslag i fråga om rätt till mölösen av arrenderat område.

(Forts.)

Herr Swartz: Herr talman, mina herrar! Jag förstår mycket väl, att det på många håll kan finnas betänkligheter mot den lagstiftning, som nu här skulle fastslås genom antagande av sammanjämningsförslaget. Jag hyser för min del icke sådana betänkligheter i den omfattning, som av andra talare uttryckts, men jag förstår, att en sådan åsikt kan finnas, och jag vet, att den finnes på åtskilliga håll. Det vill dock synas mig, som om denna åsikt egentligen borde hava förfäktats och gjorts gällande vid förra tillfället då förslaget förelåg. Den, som då icke på några villkor ville gå längre än herr Rogberg i sin reservation skulle ju ovillkorligen hava röstat för rent avslag, vilket det gavs tillfälle till, eftersom kontrapositionen just var rent avslag. Emellertid tog kammaren herr Rogbergs reservation med 72 röster mot 39, som voro för avslag. Dessa 72 måste då anses hava haft klart för sig, att det icke kunde komma att i slutresultatet stanna vid herr Rogbergs reservation. Ty jag antar att — ja, jag ber om ursäkt för ordet — så naiv i poli-

Sammanjämkningsförslag rörande lagförslag i fråga om rätt till införsen av arrenderat område.

(Forts.)

tiskt avseende var väl icke någon enda medlem av kammaren, att han trodde, att något sådant skulle bliva fallet, då han gick med på ett positivt beslut i denna fråga och hade klart för sig, att andra kammaren skulle gå mycket längre.

Det har gått så också. Därigenom har saken kommit, i det läge, att sammanjämkning måst försökas. Frågan är nu, om denna sammanjämkning är av sådan beskaffenhet, att den icke kan såsom sammanjämkning accepteras av dem, som gingo med på herr Rogbergs reservation i full vetskaps om att en sammanjämkning skulle komma att föreläggas inför kammaren. Ja, den frågan har ju redan besvarats här, och jag skall icke uppehålla tiden med det.

Jag ber endast att få konstatera, att såvitt jag förstår de föregående talare hava alldeles rätt, som uttalat, att något för första kammaren så gynnsamt sammanjämkningsförslag som detta väl sällan om ens någonsin förekommit i en lagfråga. Åtminstone kan jag icke för tillfället erinra mig något så förmånligt. Då ställer sig frågan så: skall första kammaren avslå ett sammanjämkningsförslag av denna beskaffenhet? Det synes mig, som om svaret på den frågan vore ganska enkelt. Vad blir följden, om man gör det nu? Jo, följden lär väl icke bliva, att sammanjämkningsförslag för framtiden komme att underlättas, och följden lär väl framför allt icke bli, att man komme att då taga så mycket hänsyn till första kammarens mening, som man i detta fall gjort.

Jag tror mig veta, att det visats så pass stort tillmötesgående från den andra sidan, därför att man hade all anledning att antaga, att första kammarens majoritet, när förslaget till sammanjämkning för den utföll så synnerligen förmånligt, icke gärna kunde låta bli att acceptera det. Därför gick man på den sidan från sin principiella ståndpunkt i en del avseenden, där man eljest icke velat övergeva den, för den händelse man hade haft den uppfattningen, att sammanjämkningsförslaget skulle misslyckas. Ty det är ju tydligt och klart, att det innebär ett försvagande av ens position, om man gått med på någonting i hopp att därmed ernå genomförandet av ett förslag, för vars huvudlinjer man intresserat sig, och det sedan visar sig, att man gjort den uppoffringen förgäves. Det vill sålunda synas mig, som om även den synpunkten borde vara värd att beakta från första kammarens sida, icke minst som sagt med hänsyn till möjligheten av ett gott samarbete i framtiden i liknande fall.

Nu har det sagts, att andra kammarens lantmän varit så synnerligen mycket emot detta sammanjämkningsförslag. Jag undrar för min del, om de icke varit lika mycket emot hela lagstiftningen. Jag undrar, om de icke just varit emot principen, att nyttjanderätt skulle under några som helst förhållanden kunna på det sätt, som blivit ifrågasatt, förvandlas till äganderätt. Den principen blev emellertid övergiven redan vid förra beslutet, och som det nu är, kan jag icke se, att någon ändring i principståndpunkten från första kammarens sida sker genom ett bifall till sammanjämkningsförslaget. Den principiella ändring, som har skett, är från andra kammarens sida, ty där har man medgivit jordägaren rätt att under alla förhål-

landen lösa i första hand, och man har avstått från bestämmelsen i 18 §. Detta är saker av principiell betydelse.

Vad har första kammaren fått giva? Jo, den har fått medgiva, att avtalen skola få gälla över 20 år i stället för ej under 49 år. Detta är en tidsbestämning, och eftergiften gäller graden, men icke arten. Så har kammaren fått medgiva, att förbättringar, som äro nedlagda på lägenheten, skola lösas, dock med den bestämda inskränkningen, att om icke de varit avsedda att främja det systemål, för vilket upplåtelsen varit avsedd, de icke skola behöva lösas.

Sammanjäkningsförslag rörande lag om rätt till inlösen av arrenderat område.

(Forts.)

Jag kan för min del, som sagt, icke förstå annat, än att här äro gjorda eftergifter i väsentligt högre grad — både, framför allt, kvalitativt, men även kvantitativt — från andra kammarens sida än från första kammarens sida, och jag kan, som jag nämnde, icke förstå annat, än att första kammaren utsätter sig för en ganska stor risk för framtiden vid handläggandet av sådana här frågor, för den händelse första kammaren nu skulle avvisa ett sammanjäkningsförslag, som för den är så synnerligen förmånligt, som detta är.

Jag ber också att få meddela, att andra kammaren lär hava antagit sammanjäkningsförslaget utan votering, ävensom att efter vad som blivit mig upplyst det i andra kammaren förordats från lantmannahåll. Jag vet icke, om alla hava gjort det, men en representant från lantmannahåll, och det en ganska framskjuten, har yrkat bifall till sammanjämkningen.

Jag ber att få yrka bifall till sammanjäkningsförslaget.

Herr A l e x a n d e r s o n: Som komplettering till den upplysning herr Swartz nyss lämnade ber jag att få meddela, att enligt vad jag inhämtat från deltagare i andrakammardebatten, endast en lantman där yttrade sig i debatten, nämligen herr Olsson i Kullenbergstorp, vilken på det livligaste förordade sammanjäkningsförslaget. Emot yttrade sig en stadsrepresentant och två socialdemokratiska representanter.

Herr E r i c s s o n, O l l a s: Jag begärde ordet med anledning av herr Swartz' anförande. Jag kan icke låta det passera utan att inlägga en gensaga mot den uppfattning han förde fram, att om en ledamot av kammaren har godtagit ett förslag vid ett tillfälle, och röstat för detsamma, han därmed skulle ha förbundit sig att gå längre vid en kommande sammanjämkning. Jag tror, att denna uppfattning är fullständigt felaktig. Har man varit med om och röstat för en reform, bör man icke kallas naiv vid ett senare tillfälle, därför att man vid sammanjämkningen säger: »jag går icke längre; det var min mening, att jag icke skulle gå längre.» Nu vet jag åtminstone, att flera av mina kamrater här i kammaren hade den uppfattningen, att de ville visa sig tillmötesgående genom att rösta för herr Rogbergs reservation. De ville visa, att de kunde gå ett stycke på den väg, som regeringen har föreslagit. Men då måtte det väl icke kunna göras anmärkning emot dem, om de nu säga, att dit kunde de gå men icke vidare.

Sammanjämkningsförslag rörande lagförslag i fråga om rätt till intägen av arrenderat område.

(Ports.)

Jag vill även säga litet med anledning av herr Swartz' tal om att kammaren löpte en viss risk, därest kammaren nu skulle avslå den föreslagna sammanjämkningsen. Ja, det är icke gott att ge sig ut för att profetera, men nog kan det hända, om kammaren antar detta sammanjämkningsförslag, att det medför en risk, som kanske icke herr Swartz beräknat. Risken kan bli minst lika stor därest sammanjämkningsförslaget antages.

Jag tillåter mig yrka avslag på utskottets förslag.

Herr Lindblad, Ernst: Herr talman! Blott några få ord. Det har här redogjorts för frågans formella behandling, och vi hava hört ett par talare uttrycka sin tillfredsställelse över hur det lyckats att vinna eftergifter åt högern, som göra, att förslaget efter deras förmenande blivit bättre och icke sämre, än man hade anledning att hoppas. Jag kan icke annat än betyga, att detta tillfälle bör begagnas, och jag vill uttala den meningen, att genom detta beslut det konservativa partiet skall stärkas och icke försvagas.

Jag är icke utan erfarenhet på detta område — i tjugu år har jag varit domänintendent och två år dessförinnan uppskattningsman — och jag kan vitsorda, att detta är just vad vi tillämpa på kronans domäner så mycket vi kunna. Vi äro ålagda att taga reda på sådana lägenheter, som kunna och böra göras fria. Nu gäller det att här införa en möjlighet att på enskild jord skapa självständiga lägenheter av redan upplåtna sådana. Lägenhetsägarna hava själva nedlagt de huvudsakliga kostnaderna på husen, och nu visar det sig, att det icke längre är lämpligt att ha en fastighet, som icke är grundköpt, ty vi ha kommit i helt andra byggnadstider. Då är det väl tillbörligt att se till, om man icke kan ordna för dessa människor så, att de skola få bo kvar på den jord, där de en gång slagit sig ned med stora påkostningar.

Jag vill säga, att vårt parti, som skrivit äganderätten på sin fana, står icke till svars med att på grund av vad jag skulle vilja kalla småsinnade spekulationer söka bevara en fördel för några enstaka jordägare, men icke tillåta dessa, som fått upplåtelse på längre tid, än som i vanliga fall bestämmes i arrendekontrakt, alltså på mer än tjugu år, och som där nedlagt stora kostnader på byggnader att förvärva en ofta obetydlig jordbit med äganderätt. Kan det vara tillbörligt, och kan det ens vara försvarligt? Jag tror, att vi skola sluta upp med att sätta oss till motspjärn, där det är fullkomligt berättigade krav, som framställas. Vi hava nog många andra tillfällen, då vi hava högviktiga intressen att bevaka, och då gäller det, att vi motsätta oss de verkligt orättmätiga kraven. Lika rättvist som det sålunda är att tillskapa ett lösningsinstitut med företrädesrätt för jordägaren att tillösa sig de uppförda husen, som verkligen behövas för lägenheten, likaså orättfärdigt är det att söka driva fram någon lagstiftning, som söker vindicera åt torpare och arrendatorer, som varken äga husen eller jorden i fråga, att »exproprieras» båda delarna. Det är där motståndet, ja ett deciderat

motstånd skall läggas. Därför är det nödvändigt att avgränsa dem, som ha äganderätt till husen, från dem, som ej ha någon som helst rätt, blott anspråk.

Det är ur dessa synpunkter jag ber att få yrka bifall till sam-

Sammanjämningsförslag rörande lagförslag i fråga om rätt till inlösen av arrenderat område.

(Forts.)

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu föredragna memorial hemställt samt vidare på avslag därå; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepät propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller, vad lagutskottet hemställt i sitt memorial nr 85. röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja --- 55;

Nej --- 38.

På framställning av herr talmannen beslöts att med behandlingen av det återstående ärendet på föredragningslistan skulle anstå till ett kommande sammanträde.

Anmälades och godkändes lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 357, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar;

nr 401, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan svensk och utrikes ort; samt

nr 418, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m., dels ock fyra i anledning därav väckta motioner.

Justerades nio protokollsutdrag för detta sammanträde. varefter kammaren åtskildes kl. 4.45 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 15 juni, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m., och dess förhandlingar leddes av herr vice talmannen.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 244, i anledning av andra kammarens återremiss av statsutskottets memorial beträffande kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om beviljande av anslag till fängvården och statens arbetsanstalter m. m. ävensom med förslag till anvisande av vissa anslag under andra huvudtiteln;

nr 245, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om höjande av andra huvudtiteln's ordinarie förslagsanslag till ersättning åt domare, vittnen och parter;

nr 246, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anvisande av medel för bestridande av kostnaderna för särskild förundersökning med hänsyn till villkorlig straffdom m. m.;

nr 247, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anvisande av medel till understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter;

nr 248, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet;

nr 249, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av anslag till arvode åt en särskild föredragande inom kontrollstyrelsen för ärenden angående skattefri sprit samt vissa alkoholhaltiga preparat;

nr 250, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag till räntor å statsskulden;

nr 251, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag för avbetalning å statsskulden;

nr 252, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande av anslag för täckande av statens järnvägars driftförlust under 1918;

nr 253, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen med förslag till tillägsstat till riksstaten för år 1918 gjorda framställning av återbetalning av tillfälliga lånemedel; samt

nr 254, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om ställande till Kungl. Maj:ts förfogande av medel att i fall av behov tagas i anspråk å tid, då till följd av riksdagens fortvarande i § 63 regeringsformen omförmälda kreditiv icke få lyftas; ävensom

första tillfälliga utskottets memorial nr 24, angående avlöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning m. fl.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 7.05 e. m.

In fidei

A. v. *Krusenstjerna*.